Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач аспірантури та докторантури
_____ І. А. Чистякова
«_13_» _вересня_ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні питання інноваційного розвитку вищої освіти

третій (освітньо-науковий) рівень

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **011 Освітні, педагогічні науки**

освітньо-професійна програма **Освітні, педагогічні науки**

мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
«_10_» _вересня_ 2021 р.
Голова:
_____ Кудріна О. Ю., д.е.н., професор

Суми – 2021

Робоча програма «Актуальні питання інноваційного розвитку вищої освіти» для аспірантів

« 28 » серпня 2021 р.

Розробники:

Сбруєва А.А., д.пед.н., професор, професор кафедри педагогіки

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «28» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ (Бойченко М.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«28» серпня 2021 р.

Затверджено науковою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Протокол № 1 від «10» вересня 2021 р.

Голова наукової ради _____ (Кудріна О.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Сбруєва А.А., 2021

© СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2021

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="15">Доктор філософії</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загана кількість годин – 90
Індивідуальне навчально-дослідне завдання
Проєкт за темою
Стратегія розвитку університету.</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>80 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми інноваційного розвитку освіти» є складовою частиною циклу загальної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» та завершальним етапом підготовки здобувачів освіти до професійної педагогічної діяльності в галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми інноваційного розвитку освіти» є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних комплексно вирішувати проблеми професійного та дослідницько-інноваційного характеру в галузі вищої освіти; формування компетентностей, що включають широку сукупність актуальних знань, умінь, навичок у галузі освітньої інноватики, педагогіки вищої школи, педагогіки професійної освіти, порівняльної педагогіки, стратегічного менеджменту, освітньої політики; професійних цінностей інноваційного розвитку та неперервного самовдосконалення.

Завдання:

- формування системи знань, про теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти в Україні та у Європейському просторі освіти.
- формування уміння критичного аналізу процесів інноваційного розвитку освіти в Україні та у Європейському просторі освіти.
- формування навичок розробки та презентації власної стратегії інноваційного розвитку університету/структурного підрозділу.
- формування професійних цінностей дослідників – майбутніх викладачів вищої школи, фахівців вищої кваліфікації інших сфер професійної діяльності.
- розвиток знань та цінностей академічної доброчесності.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Актуальні проблеми інноваційного розвитку освіти» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»: ЗК 1 – здатність до формування системного наукового світогляду, оволодіння загальнонауковими компетентностями та розвитку культурного кругозору; ЗК 3 – володіння креативним способом мислення, здатністю до критичного аналізу й оцінки сучасних педагогічних явищ, комплексних та інноваційних проблем, генерування нових ідей під час вирішення практичних завдань наукової та/або професійної діяльності; ЗК 5 – володіння сучасними засобами інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання науково-освітніх завдань у професійній та інноваційній діяльності; ЗК 8 – здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у галузі освітніх, педагогічних наук у наукових установах/закладах вищої освіти на засадах міждисциплінарності та інклюзивності; ЗК 9 – здатність навчатися впродовж життя в контексті неперервної фахової підготовки, підвищувати свій інтелектуальний та культурний рівень і оволодівати сучасними знаннями; ЗК 10 – здатність дотримуватися етичних принципів та норм корпоративної культури у професійній діяльності; ФК 3 – розуміння практичного застосування сучасних концептуальних положень та ідей у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки в навчально-науковій та науково-дослідницькій діяльності; ФК 4 – володіння загальними, інтегральними, фаховими компетентностями з методології наукових досліджень у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки; ФК 5 – володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань освітньої та виховної діяльності в закладах вищої освіти; ФК 6 – володіння навичками педагогічної майстерності, педагогічною технікою, професійними вміннями із передачі знань у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки в освітньому процесі закладів вищої освіти; ФК 7 – здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Освітні,

педагогічні науки» на засадах студенто-орієнтованого підходу в умовах безпечного сприятливого для навчання середовища; ФК 8 – здатність ініціювати, розробляти й упроваджувати інноваційні проєкти в галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки; ФК 9 – здатність дотримуватися етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності; ФК 10 – здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення й упровадження в освітню практику; ФК 11 – здатність до проєктування та організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, викладання педагогічних дисциплін на підставі відповідної нормативно-правової та науково-теоретичної бази з використанням інноваційних технологій навчання; ФК 12 – здатність самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін, що вивчалися на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти, як-от: «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Порівняльна педагогіка», «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти», «Філософія освіти» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Теорія та методика викладання у вищій школі» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають здатність до: набуття знань щодо теоретико-методологічних та практичних засад вищої освіти; вивчення, узагальнення та впровадження в практичну роботу інноваційних технологій викладання у вищій школі; аналізу та творчого переосмислення провідних концепцій та теоретичних моделей науково-педагогічної діяльності у вищій школі; використання сучасних методів та прийомів викладання у вищій школі; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору; володіння практичними способами пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем вищої освіти; здатність розуміти високу соціальну значущість педагогічної професії, відповідально та якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Знання та розуміння	**ПРН 1** **ПРН 2** **ПРН 3** **ПРН 5**	**ПРН 1.** Здатність використовувати концептуальні та методологічні знання в галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки та аксіології освіти під час вирішення освітніх і професійних завдань. **ПРН 2.** Здатність до обґрунтування нового знання в контексті потреб педагогічної освіти в межах філософського, загальнонаукового і конкретно наукового рівнів методології дослідження. **ПРН 3.** Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою вирішення дослідницьких і практичних завдань у закладах вищої освіти. **ПРН 5.** Знання в галузі професійної та наукової етики і готовність до її дотримання

Застосування знань та розумінь	**ПРН 6** **ПРН 7** **ПРН 13** **ПРН 14** **ПРН 15**	**ПРН 6.** Здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї. **ПРН 7.** Здатність розробляти та реалізовувати проєкти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми. **ПРН 13.** Здатність вирішувати проблеми дослідницької, викладацької діяльності шляхом використання можливостей Інтернет-ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій. **ПРН 14.** Здатність ефективно організовувати та проводити навчальні заняття, організовувати самостійну навчальну та наукову роботу студентів, запроваджувати актуальні результати власних досліджень в освітній процес закладів освіти **ПРН 15**. Здатність викладати педагогічні дисципліни відповідно до вимог сучасної дидактики вищої школи в умовах традиційної, дистанційної та змішаної форм навчання.
Формування суджень	**ПРН 16** **ПРН 17** **ПРН 18** **ПРН 19**	**ПРН 16.** Готовність до утвердження гуманістичних ідеалів і демократичних цінностей в освітній і науково-дослідницькій діяльності на основі гуманістичного світогляду. **ПРН 17.** Здатність до дотримання основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснення особистісного вибору в морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності. **ПРН 18.** Уміння та навички публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою; використовувати сучасні засоби для візуалізації презентації результатів дисертаційного дослідження. **ПРН 19.** Уміння реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби особистісно-професійного саморозвитку

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні

	запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
82 – 89	Студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань
74 – 81	
64 – 73	Студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
60 – 63	
35 – 59	Студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу
1 – 34	

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль	Завдання для самостійної роботи	ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума балів
28	30	30	12	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	**A**	**відмінно**
82-89	**B**	**добре**
74-81	**C**	
64-73	**D**	**задовільно**
60-63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1-34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Залік, тести, проєкти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ : ІНСТИТУЦІЙНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА НАДНАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ РОЗГЛЯДУ

Тема 1.1. Інноваційний розвиток освіти як педагогічна проблема

Ключові поняття навчального курсу (інновація (зміна, реформа, модернізація); інновація в освіті (освітня інновація); інноваційна діяльність; життєвий цикл інновації; інноваційний розвиток; управління інноваційним розвитком; стратегії (програми, проекти) інноваційного розвитку.). Суспільно-політичні та соціально-економічні чинники інноваційного розвитку освіти (глобалізація, регіоналізація). Культурно-освітні чинники інноваційного розвитку освіти (інтернаціоналізація, масовізація). Технологізація як чинник інноваційного розвитку освіти (етапи розвитку, аспекти та виміри розгляду).

Тема 1.2. Місія сучасного університету: тенденції інноваційного розвитку

Мета, джерельна база та ключове поняття теми. Місія Uni як міждисциплінарний дискурс. Традиційні підходи до трактування місії класичного університету (німецька модель, англійська модель, французька модель, американська модель). Освітня місія університету за Національною рамкою кваліфікацій України. Наукова та соціальна місія сучасного університету.

Порівняльний аналіз формулювання місії університетами світу: критерії порівняння, об'єкти порівняльного аналізу, провідні тенденції інноваційного розвитку місії сучасного університету.

Тема 1.3. Інноваційні підходи до освітньої діяльності сучасної вищої школи

Компетентнісний підхід. Понятійний апарат Національної рамки кваліфікацій України (знання, уміння, комунікація, автономність і відповідальність). Опис кваліфікаційних рівнів вищої освіти.

Студентоцентрований підхід (SCL). Поняттєвий апарат. Сутність студенто-центрованої освітньої парадигми. Концептуальні засади студенто-центрованого підходу. Ключові парадигмальні ознаки SCL. Основні переваги SCL.

D-(цифровий) підхід. Поняттєвий апарат. Етапи розвитку. Ґенеза філософських та психолого-педагогічних засад D-підходу. Організація навчального процесу на засадах D-підходу. Змішане навчання. Моделі змішаного навчання.

Дослідно-орієнтований підхід. Поняттєвий апарат. Студентське наукове дослідження. Варіанти підходів до організації дослідно-орієнтованого навчального процесу в університеті. Пріоритети розвитку дослідно-орієнтованої парадигми навчання в

університеті. Цінності дослідницької культури, що формуються у студентів ВШ. Класифікація різнорівневих стратегій розвитку дослідно-орієнтованого навчання в університетах розвинених країн.

Тема 1.4. Інноваційні підходи до наукової діяльності сучасної вищої школи

Понятєвий апарат теми «Наукова діяльність університету». Генеза. Етапи розвитку наукової місії університетів світу. Функції наукової діяльності Uni в суспільстві знань. Моделі державної підтримки наукових досліджень в університетах.

Університет в інноваційній системі суспільства. Змістові та процесуальні особливості функціонування інноваційних систем. Виклики розвитку взаємодії вітчизняних ЗВО з суб'єктами інноваційної діяльності.

Національні моделі взаємодії освітньої та наукової діяльності університету: інтегрована модель, модель інституційного відокремлення наукових досліджень, інституційно диференційована модель, модель внутрішньо-інституційного розподілу.

Управління науковою діяльністю сучасного університету. Завдання менеджерів наукової роботи в університеті. Управління науковою діяльністю (УНД) сучасного дослідницького Uni (на прикладі Uni Індіана-Блумінгтон, США). Структура управління. Взаємодія різних рівнів УНД в університеті. Порівняння особливостей управління науковою роботою у дослідницькому та навчальному університетах.

Розділ ІІ. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Тема 2.1. Інноваційні підходи до забезпечення якості вищої освіти у ЄПВО та в Україні

Ключові поняття теми у національних та міжнародних документах про вищу освіту (якість вищої освіти, якість освітньої діяльності, результати навчання, компетентність, стандарт, ліцензування, освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма, акредитація освітньої програми).

Складові процесу забезпечення якості вищої освіти (ліцензуванн, самооцінка, оцінка, атестація, аудит, рейтинг, моніторинг, акредитація).

Етапи розвитку політики ЄС у сфері ЗЯВО: розробки й експериментальної перевірки методології та процедур ЗЯВО; інституалізації, стандартизації, стандартизації європейського виміру ЗЯВО.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіт: структура та зміст стандартів.

Система забезпечення якості вищої освіти України: внутрішній та зовнішній виміри забезпечення якості. Актуальні нормативно-правові акти. Тенденції розвитку

процесу ЗЯВО в Україні. Завдання, принципи, рівні, аспекти, структура, процедури і заходи функціонування системи внутрішнього ЗЯВО. Система зовнішнього забезпечення якості. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) України. Домінуючі світові тенденції забезпечення якості вищої освіти.

Тема 2.2. Формування Європейського простору вищої освіти як процес інновацій в освітніх системах регіону

Ключові поняття теми (реформа вищої освіти, модернізація вищої освіти, освітні інновації, Європеїзація, Болонський процес).

Етапи розвитку європейської інтеграції у сфері освіти у доболонський період. Цільові пріоритети Болонського процесу (політичні, економічні, соціальні, академічні цілі). Суб'єкти Болонського процесу (наднаціональні, національні, інституційні). Етапи розвитку Болонського процесу (основоположні завдання,події, досягнення та документи).

Принципи формування ЄПВО на різних етапах та фазах розвитку.

Виміри змін у національних системах вищої освіти країн-членів Болонського клубу у контексті реалізації реформ.

Реформи системи вищої освіти України у контексті Болонського процесу.

Тема 2.3. Формування інноваційних компетентностей фахівця в системі професійної освіти: європейський досвід

Характеристика понятгєвого апарату теми (компетентність, знання, навички, кваліфікація, фахівець, суспільство знань, економіка знань, інновація, інноваційна діяльність, інноваціна компетентність, готовність до інноваційної діяльності).

Європейська політика формування інноваційних професійних компетентностей для суспільства знань: ґенеза, організаційні засади, актуальні тенденції. Структури ЄС у сфері професійної освіти: Cedefop, ETF. Аспекти співпраці ETF з країнами-партнерами.

Програма ЄС «Актуальні професійні компетентності для сучасної Європи». Проблеми якості робочої сили. Напрями реалізації програми формування інноваційних навичок.

Тема 2.4. Інноваційні підходи до формування демократичного громадянства як пріоритет європейської освітньої політики..

Характеристика понятгєвого апарату (компетентність, громадянин, культура, культура групи, міжкультурний діалог, міжкультурна компетентність, демократична компетентність, культура демократії, освіта для демократичного громадянства, компетентна демократична та міжкультурна поведінка).

Етапи розвитку європейської політики у сфері освіти для демократичного громадянства. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства (ОДГ) й освіти з прав людини (ОПЛ).

Модель компетентностей громадянина для культури демократії. Програма «Компетентності для культури демократії – Живемо разом як рівноправні громадяни в культурно багатоманітному демократичному суспільстві». Типологічні характеристики моделі.

Тема 2.5. Стратегія інноваційного розвитку університету (ІНДЗ).

Розробка, презентація та обґрунтування стратегії інноваційного розвитку університету або його структурного підрозділу (інституту, факультету) відповідно до поданого далі плану.

1. Зовнішні виклики розвитку університету.
2. Місія університету
3. Стратегічні цілі та пріоритети освітньої діяльності університету.
4. Стратегічні цілі та пріоритети наукової діяльності університету.
5. Стратегічні цілі та пріоритети виховної та соціально–гуманітарної діяльності університету університету.
6. Соціальне партнерство університету університету.
7. Розвиток міжнародних стратегічних партнерств та професійного співробітництва університету.
8. Інформаційне забезпечення діяльності університету
9. Розвиток фінансово-господарської та матеріально-технічної бази університету
10. Розвиток іміджевої політики університету.

7. **Структура навчальної дисципліни (денна/заочна форми навчання)**

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	всього	Із них			
		лекції	практики	консультації	самостійна робота
Розділ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ : ІНСТИТУЦІЙНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА НАДНАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ РОЗГЛЯДУ					
Тема 1.1. Інноваційний розвиток освіти як педагогічна проблема	9	2/1	2/	-	5/8
Тема1.2. Місія сучасного університету: тенденції інноваційного розвитку	9	2/1	2/		5/8
Тема 1.3. Інноваційні підходи до освітньої діяльності сучасної вищої школи	9	2	2/1		5/8
Тема 1.4. Інноваційні підходи до наукової діяльності сучасної вищої школи	9	2/1	2/1		5/7
Розділ ІІ. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ					
Тема 2.1. Інноваційні підходи до забезпечення якості вищої освіти у ЄПВО та в Україні	9	2/1	2/1		5/7
Тема 2.2. Формування Європейського простору вищої освіти як процес інновацій в освітніх системах регіону	7	-	2/1		5/6
Тема 2.3. Формування інноваційних компетентностей фахівця в системі професійної освіти: європейський досвід	7	-	2/1		5/6
Тема 2.4. Інноваційні підходи до формування демократичного громадянства як пріоритет європейської освітньої політики.	7	-	2/1		5/6
Тема 2.5. Стратегія розвитку університету (ІНДЗ).	24		4/		20/24
Усього годин	90	10/4	20/6		60/80

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1	Інноваційний розвиток освіти як педагогічна проблема	2	1
1.2	Місія сучасного університету: тенденції інноваційного розвитку	2	1

1.3	Інноваційні підходи до освітньої діяльності сучасної вищої школи	2	
1.4	Інноваційні підходи до наукової діяльності сучасної вищої школи	2	1
2.1	Інноваційні підходи до забезпечення якості вищої освіти у ЄПВО та в Україні	2	1
	Разом	10	10

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1	Інноваційний розвиток освіти як педагогічна проблема	2	
1.2	Місія сучасного університету: тенденції інноваційного розвитку	2	
1.3	Інноваційні підходи до освітньої діяльності сучасної вищої школи	2	1
1.4	Інноваційні підходи до наукової діяльності сучасної вищої школи	2	1
2.1	Інноваційні підходи до забезпечення якості вищої освіти: ґенеза та актуальний стан європейського співробітництва	2	1
2.2	Формування Європейського простору вищої освіти як процес інновацій в освітніх системах регіону	2	1
2.3	Формування інноваційних компетентностей фахівця в системі професійної освіти: європейський досвід	2	1
2.4	Інноваційні підходи до формування демократичного громадянства як пріоритет європейської освітньої політики.	2	1
2.5	Стратегія розвитку університету. ІНДЗ	4	
	Усього годин	20	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1	Інноваційний розвиток освіти як педагогічна проблема	5	8
1.2	Місія сучасного університету: тенденції інноваційного розвитку	5	8
1.3	Інноваційні підходи до освітньої діяльності сучасної вищої школи	5	8
1.4	Інноваційні підходи до наукової діяльності сучасної вищої школи	5	7
2.1	Інноваційні підходи до забезпечення якості вищої освіти у ЄПВО та в Україні	5	7

2.2	Формування Європейського простору вищої освіти як процес інновацій в освітніх системах регіону	5	6
2.3	Формування інноваційних компетентностей фахівця в системі професійної освіти: європейський досвід	5	6
2.4	Інноваційні підходи до формування демократичного громадянства як пріоритет європейської освітньої політики	5	6
2.5	Стратегія розвитку університету ІНДЗ	20	24
	Усього годин	60	80

Завдання з самостійної роботи

1. Укласти словник основних понять навчального курсу – 6 балів.
2. Скласти порівняльну таблицю з теми: формулювання місії університету педагогічними вишами Північно-Східного регіону України -6 балів (до теми №2.)
3. Розробити мультимедійну презентацію за однією із тем навчального курсу – 6 балів.
4. Розробити опорний конспект за однією з лекційних тем курсу – 6 балів.
5. Скласти список літератури до першого розділу своєї дисертаційної роботи з дотриманням діючих вимог APA – 6 балів.

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготувати та представити за допомогою мультимедійної презентації проєкт на тему «Стратегія інноваційного розвитку університету»

9. Методичне забезпечення

Монографії:

1. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади: монографія. (2011). За ред. проф. А.А.Сбруєвої. *Суми: Видавництво «МакДен».*
2. Управління інноваційним розвитком освіти в суспільстві ризику : монографія. (2012). За ред. проф. А. А. Сбруєвої. – *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка.*
3. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті: монографія. (2014) . За ред. проф. М.О.Лазарєва. *Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка.*
4. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. (2015) За заг. ред. А.А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка.*
5. Актуальні проблеми управління якістю освіти: теорія, історія, інноваційні технології (2017): монографія. За заг. ред. А. А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.*

6. Змістові інновації у магістерській підготовці соціальних педагогів: монографія (2013). За заг. ред. А.А. Сбруєвої та О.М. Полякової. *Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка.*
7. Проблеми інноваційного розвитку вищої освіти у глобальному, регіональному та національному контекстах : монографія (2017). За заг. ред. А. А. Сбруєвої та Г. Ю. Ніколаї. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
8. Єременко І.М., Сбруєва А.А. (2019) Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору: монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
9. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія. (2021) За заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.

10. Рекомендована література

Нормативно-правові джерела

1. Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 року № 2145-VIII [Текст] [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення 09.10.2017 р.).
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. // Голос України» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами)
3. ЗАКОН УКРАЇНИ "Про інноваційну діяльність"(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, Режим доступу: https://законодавство.com/download/zakon-ukrajini-pro-innovatsiynu-diyalnist-2002-1025.html
4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій, Постанова Кабінету міністрів України від 23.11.2011 р., №1341
5. Державна програма "Вчитель". Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2002 р. № 379.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
7. Наказ МОН України від 07.11. 2000 р. « Про затвердження положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності»
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2011). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». (2011) [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF
10. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Сумському державному педагогічному університету імені А.С.Макаренка. 02.04.2020. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/normatyvno-pravova-baza
11. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14-15 травня Режим доступу: https://naqa.gov.ua/2019/07

Основна

1. Бахрушин В. (2018) Університет і студент. – Режим доступу: http://education-ua.org/ua/articles/1270-universitet-i-student
2. Бахрушин, В. Місія університетів у світі: історія і сучасність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://education-ua.org/ua/articles/167-misiya-universitetiv-u-sviti-istoriya-ta-suchasnist)
3. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К.: вид-во Акад. пед. наук України, 2009. – 256 с.
4. Васянович, Г. П. (2005) Педагогічна етика : навчально-методичний посібник Львів.
5. Вайнтрауб, М.А., Романова, Г.М., Лузан, П.Г. Мося, І.А. (2015) *Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика* Монографія. ІПТО, м. Київ, Україна. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/106792/
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-ге вид. доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 357 с.
7. Донченко, В. М. (2018). *Організаційно-педагогічні засади міжнародної діяльності державних університетів США* (Дис. канд. пед. наук: 13.00.01). Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми.
8. Євтух, М.Б. (2010) Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: моногр. *К.: КНЕУ.*
9. Савченко, І. . Волкова, Т.В. (2011) Зарубіжний досвід інноватики в сфері взаємодії професійно-технічних навчальних закладів з роботодавцями та науковими установами Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м.Київ, Україна. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/8026/
10. Жижко, Т.А. (2013). Філософія академічної освіти. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
11. Ігнатьєва, І. (2008) Стратегічний менеджмент: підручник. *К.: Каравела.*
12. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процессу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. (2005). *К.: Аміак.*
13. Калініна, Л.М. (2007) Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями. *Х.: Вид. група «Основа».*
14. Керівник і керівництво: Інноваційні підходи (2011) Упоряд. Людмила Галіцина. К.: Шк.. світ. (Бібліотека «Шкільного світу»)
15. Клочкова, Т.І. (2014) Менеджмент ризиків у вищій освіті: характеристика понятійно-термінологічного апарату. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 10 (44),* 30–38.
16. Клочкова, Т. І. (2015) Ризик-менеджмент: теорія і практика української вищої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 1 (45),* 415–423.
17. Котлер, Ф. (1990) Основы маркетинга. Учебник; пер. с англ. *М.: Прогресс.*
18. Кремень В. (2013) Методологічно і науково забезпечувати розвиток інноваційної освіти. *Директор школи, ліцею, гімназії, 2,* 4 – 14.
19. Кремень, В. Г. (Ред.). (2014). Національний освітній глосарій: вища освіта. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди».
20. Курбатов, С.В. (2014). Феномен університету в контексті часових та просторових викликів: Монографія. *Суми: Університетська книга.*
21. Ладыжец, Н.С., Неборский, Е.В. (2015) Университетский барометр: мировые тенденции развития университетов и образовательной среды. Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ», Том 7, №2 . Режим доступу: http://naukovedenie.ru/PDF/68PVN215.pdf
22. Локальні системи управління якістю:світовий досвід та українські практики побудови. (2018). За ред. Фініков Т. В., Терещук В. І. *Київ: Таксон.*

23. Методи та моделі змішаного навчання. Режим доступу http://dl.khadi.kharkov.ua/mod/book/tool/print/index.php?id=36883 ; http://dl.khadi.kharkov.ua/mod/book/view.php?id=36883
24. Натрошвілі, С. Г. (2015) Стратегічне управління вищим навчальним закладом: теорія, методологія, практика : монографія. К.: КНУТД. Режим доступу: er.knutd.edu.ua › bitstream
25. Паламарчук, В.Ф. (2005) Першооснови педагогічної інноватики. ІІ Т. / *К.: Освіта України.*
26. Пашута М.Т. (2005) Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: Навч. посіб. *К.: Центр навчальної літератури.*
27. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: навч. посібник. (2008). Упоряд.: І. А. Зязюн, Н. Г. Базелевич, Т. Г. Дмитренко та ін.; за ред. І. А. Зязюна. *К.: СПД Богданова.*
28. Поляков, М.В., Савчук В.С. (2004). Класичний університет. Еволюція, сучасний стан, перспективи. *К.: Генеза.*
29. Рашкевич, Ю. М. (2014) Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. *Львів: Видавництво Львівської політехніки.*
30. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. (2015) Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С. За заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – *К : ДП «НВЦ «Пріоритети».*
31. Розвиток управлінської культури керівників професійно-технічних навчальних закладів : посіб. (2015) В. І. Свистун, Г. В. Єльникова, Л. М. Петренко, В. С. Болгаріна, В. А. Григор'єва, Л. Д. Кузьмінська, Ю. С. Палькевич; за ред. В. І. Свистун. *К. : ІПТО НАПН України.* Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/704220/
32. Романова, Г.М., Лузан, П.Г., Манько, В.М. and Нестерова, Л.В. (2014) Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників. *ТОВ "НВП Поліграфсервіс", м. Київ, Україна.*. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/8012/
33. Рябченко, В. І. (2015). *Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті: соціально-філософський аналіз з позицій світоглядно-компетентнісного підходу.* Київ: Фітосоціоцентр.
34. Сбруєва, А. А., Чистякова, І. А., Самойлова, Ю. І. (2019). Організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США. *Суми: вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.* URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate
35. Сбруєва, А.А. (2021) Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
36. Сбруєва, А.А. Єременко І.В. (2019). Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору. *Суми, Вид-во СумДПУ імені АС Макаренка.* URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate..
37. Сбруєва, А., Козлов, Д. (2016) Інтернаціоналізація як драйвер розвитку інноваційної системи університету. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 6 (60),* 71–87.
38. Сбруєва А. А. (2012) Менеджмент ризиків у вищій освіті: характеристика інноваційного досвіду. В кн.:Управління інноваційним розвитком освіти в

суспільстві ризику : монографія. За ред. проф. А.А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка.*
39. Свистун, В. І., Єльникова, Г. В., Болгаріна, В.С., Григор'єва, В. А., Кузьмінська, Л.Д., Чернова, Т. Ю. .Палькевич, Ю. С. (2014) Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика: монографія Монографія. Київ :«НВП Поліграфсервіс» Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/8290/
40. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія (2018). В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу. За заг. ред. В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко. *Житомир: «Полісся».* Режим доступу https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr/299-products-0116u004714/968-systemy-otsiniuvannia-iakosti-profesiinoi-osvity-i-navchannia-v-krainakh-yevropeiskoho-soiuzu
41. Степаненко, І. В. (Ред.). (2015). Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду інтернаціоналізації вищої освіти на основі культурно-гуманітарних стратегій. Аналітичний огляд. *Київ: ІВО НАПН України.*
42. Теорія та практика змішаного навчання : монографія. (2016). Кухаренко В.М. та ін. За ред. В.М. Кухаренка. *Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ».*
43. Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу. (2019). Авт. колектив Пуховська Л. П., Леу С. О., Радкевич О. П., Шимановський М. М., Слатвінська О. А. За наук. ред. Пуховської Л. П., Бородієнко О. В. *Житомир: "Полісся".* Режим доступу https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr/299-products-0116u004714/969-tezaurus-profesiinoi-osvity-i-navchannia-v-krainakh-yevropeiskoho-soiuzu
44. Удовіченко Г.М. Компетентнісний підхід як складова «студентоцентрованої освіти» / Г.М. Удовіченко. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/ Pedagogica/2_97735.doc.htm. Химинець В. (2010). Інновації в початковій школі. *Тернопіль: Мандрівець.*
45. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія (2014). Під заг. ред. Л.Л. Сушенцевої, Н.В. Житник. *Дніпропетровськ: ІМА- прес.* - Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8051
46. Федулова, Л.І. (2007) Сучасні концепції менеджменту [монографія] Л.І.Федулова. *К.: ЦУЛ.*
47. Химинець В. (2009) Інноваційна освітня діяльність. *Тернопіль: Мандрівець.*

Допоміжна

1. Авшенюк, Н. М. (2013) Прогностичні сценарії розвитку транснаціональної вищої освіти у XXI столітті. У В. Кремень (Гол. ред. кол.). Інноваційність у науці і освіті: наукове видання до ювілею професора, доктора хабілітованого Франтішека Шльосека. *Київ: Богданова А. М.,* 343-352.
2. Андрущенко, В. (Кер. авт. кол.). (2012). *Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір.* Київ: Педагогічна думка.
3. Бібік, Н. (2013) Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Гірська школа українських Карпат, 8-9,* 26-30.
4. Бойко М. М. (2019) Студентоценроване навчання в процесі управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»,* 4(31), 41-45.
5. Бойченко В.В., Бойченко М.А., Сбруєва А.А. (2021) STEM-освіта в Україні та США: актуальні тенденції: [монографія]. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
6. Гринькова В. (2016) Модернізація національної освіти на засадах компетентнісного підходу. *Рідна школа, 4 (1036),* 20 – 24.
7. Даниленко, Н. (2013) Інноваційна спрямованість освіти. *Управління освітою, 24 (324),* 3 – 7.

8. Дебич, М. (2016). Інтернаціоналізація вищої освіти в глобалізованому світі: тенденції та виклики. *Вища освіта, 6,* 31–40.
9. Дідченко, О.І., Бибочкіна, О.Ю. (2013). Сутність та класифікація інновацій. Режим доступу: www.zgia.zp.ua › gazeta › evzdia_4_048
10. Донченко, В. (2013). Пріоритетні напрями міжнародної діяльності сучасного університету в умовах інтернаціоналізації освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти, 4,* 102–110.
11. Донченко, В. М. (2014). Зарубіжні моделі інтернаціоналізації вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 6,* 10–19.
12. Івлєва Л. (2013) Перспективи інноваційного розвитку освіти. *Вища школа, 10,* 49 – 58.
13. Калашнікова, С., Луговий, В. (Ред.) (2015). Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети».
14. Калініна, Л.М. (2019) Управління освітою як предмет дослідження українських і зарубіжних учених. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 30 травня 2019 р.) ТзОВ Трек-ЛТД, м. Київ, Україна, м. Дрогобич, Україна*, С. 112-115. Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716217
15. Калініна, Л.М. (2019) *Модернізація управління крізь призму концепції Нової української школи* In: Практична філософія і Нова українська школа: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р., м. Київ НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України. Київ, Україна, стор. 12-15. Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715959
16. Ковальчук, В.І. (2015) Тенденції інноваційного розвитку сучасної школи в Україні. *Імідж сучасного педагога, 7 (156),* 3 – 6.
17. Кожевникова, (2015) О.В. Дистанційне навчання як інноваційна педагогічна система та складова педагогічної майстерності сучасного вчителя. *Імідж сучасного педагога, (153).* 14 – 16.
18. Козлова О. Г. (2015) Організаційні засади інноваційних процесів у системі вищої освіти. В кн.: Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка,* С. 175 – 191
19. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія. (2015) Кол. авт.: Г. П. Клімова, С. М. Іванов, Л. С. Шевченко та ін. За ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. *Х. Право*. – Режим доступу: http:www.economi.nauka.com.ua/?op=1&z=1186.
20. Керівник і керівництво: Інноваційні підходи Упоряд. Людмила Галіцина. *К.: Шк.. світ,* 2011. (Бібліотека «Шкільного світу»)
21. Левківський, К., Івлєва, Л. (2013) Освіта України в соціально-економічному вимірі XXI століття. *Вища освіта, 9,* 20 – 29.
22. Максименко С.Д. (2013) Психічні механізми самореалізації особистості в медіа просторі. *Педагогіка і психологія, 2 (79),* 14 – 17.
23. Ніколаєнко, С. М. (2006) Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття. *К.: Знаки.*
24. Ніколаєнко, С. М. (2008) Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: монографія *К.: Нац. торг.-екон. ун-т.*
25. Пекуляк І. (2015) Інновації в навчально-виховному процесі: етапи, принципи та алгоритм . Управління освітою, 22 (370), 4 – 10.

26. Петрунько, О.В. (2013) Молодь та інноваційні технології: перспективи і ризики взаємодії: методичний посібник. *Нац. акад.. пед. наук України. Ін-т соц. та політ. Психології. Кіровоград: Імекс-ЛТД.*
27. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Сумському державному педагогічному університету імені А.С.Макаренка. 02.04.2020. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/normatyvno-pravova-baza
28. Про суть технології змішаного навчання. Блог Дмитра Лозовицького. Електронний ресурс. Режим доступу: http://aphd.ua/pro-sut-tekhnolohi-zmishanoho--navchannia-/
29. Слюсаревський М.М. (2013) Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія, 2 (79),* 18 – 28.
30. Сбруєва, А. А. (2015) Інноваційна екосистема вищої освіти: детермінанти та змістові характеристики. *Професійно-творча і духовна самореалізація особистості в евристичній освіті : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Суми, 19-20 листопада 2015 р.). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка,* С. 96–100. Режим доступу: http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/3681
31. Сбруєва А.А. (2015) Євроінтеграційні процеси у сфері вищої освіти: механізми управління та виміри змін. В кн.: Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія. За ред. А.А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка,* С.31 – 52.
32. Сбруєва А.А. (2015). D(digital)-інновації у вищій освіті: періодизація, класифікації та чинники ефективності. В кн.: Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. *Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка*, С. 52 – 72.
33. Сбруєва А.А. (2015) До проблеми D(digital)-інновацій у вищій освіті: етапи розвитку та чинники ефективності *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 8 (52),* 450-464. Режим доступу : http://www.pedscience.inf.ua/.
34. Сбруєва А.А. (2015) Трансформація місії університету в умовах суспільства знань В кн.:Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. Суми : *Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка*, С. 72 – 84.
35. Сбруєва А.А. (2015) Розвиток вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи: європейський та американський контексти В кн.:Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С. 10 – 31.
36. Сбруєва А.А. (2015) Стратегії інтеграції освітньої та наукової діяльності університету *Порівняльно-педагогічні студії, 3(25),* 25-39. Режим доступу: http:// http://journals.uran.ua/index.php/2306-5532
37. Сбруєва А.А. (2014). Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн В кн. : Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи : Монографія За заг. ред. проф. А.А. Сбруєвої та проф.. О.Г. Козлової. *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка*, с.334-362.
38. Сбруєва А.А. (2013). Компетентності менеджера інноваційної діяльності у соціально-педагогічній сфері змін. В кн.: Змістові інновації у магістерській підготовці соціальних педагогів: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої та О.М. Полякової. *Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка,*. С. 261-281.
39. Сбруєва, А.А. (2015) Розвиток європейської вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи. *Український педагогічний журнал, 4,* 13– 20. Режим доступу: http://uej.undip.org.ua/index.php/euj

40. Сбруєва, А.А. (2015) Тенденції трансформації місії університету: порівняльно-педагогічний аналіз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 6 (50),* 448-461. Режим доступу:http://www.pedscience.inf.ua/
41. Сбруєва, А.А. (2010). Управління науковою роботою в державних університетах США: структурно-функціональні аспекти. *Порівняльно-педагогічні студії, 1-2,* 68-76. Режим доступу: http://journals.uran.ua/index.php/2306-5532/article/view/18093
42. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14-15 травня Режим доступу: https://naqa.gov.ua/2019/07
43. Степко, М. Ф. (2009) Проблеми реформування вищої освіти в контексті Болонського процесу. *Педагогіка і психологія, 1,* 34–39.
44. Тарабан Ю.В., Сбруєва А.А. (2021) Євроінтеграційний потенціал теологічної освіти: досвід університетів Німеччини та України: [монографія] / за заг. ред. М. А. Бойченко. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
45. Улановська, А. С. (2014). Модернізація вищої освіти: характеристика понятійного апарату дослідження *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 1 (35).* 260-271; Режим доступу: http://www.pedscience.inf.ua/
46. Чистякова, І. А. (2015) Особливості формування готовності викладача вищої школи до роботи в умовах інтернаціоналізації освітнього простору. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології, 6 (50),* С. 461–476. Режим доступу: http://library.sspu.sumy.ua/; http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.
47. Степко, М. (2013) Світові тенденції розвитку системи вищої освіти та проблеми забезпечення якості й ефективності вищої освіти в Україні, *Вища освіта, 7,* 13 – 22.
48. Халимоник, О. П. (2018) Стратегічне управління системою освіти в Україні. *Інвестиції: практика та досвід, 5,* 108-113. Режим доступу www.investplan.com.ua › pdf
49. Химинець, В. (2009) Інноваційна освітня діяльність. *Тернопіль: Мандрівець.*
50. Хуторской, А.В. (2007) Типология, классификация, систематизация. Опыт субъективного определения понятий. [Электронный ресурс] // А.В.Хуторской. Персональный сайт Хроника бытия; 26.10.2007 г. – http://khutorskoy.ru/be/2007/1026/index.htm
51. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика – теория и технология развития одаренности учащихся [Электронный ресурс] А.В.Хуторской. Персональный сайт – Книги и статьи. – http://khutorskoy.ru/books/2007/A.V.Khutorskoy_Didakticheskaja_ehvristika.pdf
52. Яструбова, В. (2016) Метрологічні засади інноваційної моделі закладу освіти XXI століття . *Рідна школа, 2 – 3,* 26 – 31.

11. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. Режим доступу: http://www.dnpb.gov.ua
2. Державна науково-технічна бібліотека України. Режим доступу: http://gntb.gov.ua
3. Європейська асоціація дослідників освіти (European Educational Research Association - EERA). Режим доступу: https://eera-ecer.de/
4. Єдине освітнє інформаційне вікно України. Режим доступу: http://www.osvita.com
5. 10. Інформаційний портал «Знання». Режим доступу: http://znannya.info
6. 14. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Режим доступу: http://www.lsl.lviv.ua
7. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: http://mon.gov.ua
8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua

9. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу: http://www.nplu.org
10. Одеська національна наукова бібліотека України. Режим доступу: http://www.odnb.odessa.ua
11. Освіта України. Режим доступу: http://osvita-ukrainy.com.ua
12. Освіта.UA. Режим доступу: http://osvita.ua
13. Портал сучасних педагогічних ресурсів. Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua
14. Українська асоціація дослідників освіти (УАДО). Режим доступу: https://www.uera.org.ua/uk/
15. Український інститут науково-технічної і економічної інформації. Режим доступу : http://www.uintei.kiev.ua
16. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. Режим доступу: http://korolenko.kharkov.com